

Pappa misstänks ha fört bort sina barn – nu faller domen

UPPDATERAD 2023-02-13 PUBLICERAD 2023-02-12

Foto: Henrik Montgomery/TT

Ingen vet hur många barn som varje år olovligen förs utomlands av den ena vårdnadshavaren, men en rapport visar på stora brister i hanteringen av fallen.

I Västsverige står en pappa åtalad för att ha kidnappat sina tre barn under en semesterresa till Irak.

– Antalet barnbortföranden ökar. Nu måste man agera med krafttag och ta varningarna på allvar, säger barnens försvarsadvokat Jessica Sandberg.

Det var under en semesterresa till Irak 2019 som fadern, hemmahörande i en västsvensk kommun, ska ha skiljt sina tre barn, då 3, 5 och 7 år, från deras mor mot hennes vilja.

Modern utsattes enligt egen utsago för dödshot av faderns släktingar och tvingades resa tillbaka till Sverige utan barnen.

Föräldrarna är irakiska medborgare men har bott i Sverige i flera år, där även den yngsta dottern är född.

Fadern är åtalad för grov egenmäktighet med barn och nekar till brott. På måndagen faller dom.

– Modern kände inte till vad syftet med resan var och det var fadern som hade alla resehandlingar. Hon lyckades ta sig tillbaka till Sverige och har kämpat under en längre tid för att få tillbaka barnen, säger Jessica Sandberg, som företräder de tre barnen i målet.

Fakta. Egenmäktighet med barn

Att olovligt föra bort ett barn är ett brott enligt svensk lag - egenmäktighet med barn. Åklagare hanterar årligen cirka 1 200 brottsmisstankar om egenmäktighet med barn.

Av dem resulterar cirka 30 i åtal.

Brottet omfattar endast barn under 15 år.

Brottet pågår alltjämt barnet olovligen kvarhålls.

Källa: Åklagarmyndigheten

Enligt henne finns det risk att barnen gifts bort.

- Jag skulle vilja påstå att den är ganska stor, med beaktande av att fadern och modern är sammanförda och gifta på det sättet. Modern giftes bort av familjen vid 14 års ålder, säger hon. Fadern är häktad i väntan på dom på grund av flyktfara.
- Det visar att den svenska domstolen ser allvarligt på brottet, säger Jessica Sandberg.

De tre västsvenska barnen är långt i från ensamma om sitt öde.

Utrikesdepartementet som för statistik avseende bortförda barn från Sverige delar in ärendena i två kategorier. Dels bortföranden av barn som sker mot den andra förälderns vilja – ofta under en vårdnadstvist, dels familjerelaterade tvångsärenden – då ett barn eller en vuxen förs ut i hederspräglad eller patriarkal kontext.

Under förra året registrerade UD 72 familjerelaterade tvångsärenden med 141 personer, varav 42 vuxna och 99 barn. I 30 fall hade barnet eller den vuxne återvänt till Sverige.

Andra barnbortföranden räknades till 55. Samtidigt finns ett mörkertal, medger UD.

– Jag skulle säga att man ofta vänder sig till oss när ett barn blivit bortfört, men inte alltid. När det kommer till familjerelaterat tvång är det rimligt att tänka sig ett större mörkertal, säger Erica Neiglick, gruppchef vid enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden.

Om ett barn har förts till ett land som inte är anslutet till Haagkonventionen om bortförda barn har UD begränsad möjlighet att agera. Det är då det andra landets lagstiftning som gäller och det är inte säkert att det som anses vara ett olovligt bortförande i Sverige bedöms på samma sätt där.

– Vi kan aldrig göra något i strid med ett annat lands lagstiftning. Det finns exempelvis länder där en make kan lägga ett utreseförbud på sin maka eller barn. Det är mycket svåra ärenden, säger Erica Neiglick.

Fakta. Haagkonventionen om bortförda barn

Ett multilateralt avtal om att säkerställa snabbt återförande av barn som felaktigt förts bort eller kvarhålls i en annan stat än där barnet hade sin hemvist innan bortförandet.

Konventionen togs fram 1980 och trädde i kraft i konventionsländerna 1983. 101 länder har ratificerat konventionen, varav samtliga EU-länder.

Kompletteras av Bryssel II-förordningen inom EU (förutom i Danmark) och 1996 års Haagkonvention om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn i internationella situationer.

Källa: Haagkonferensen, regeringen.se

Försvarsadvokat Jessica Sandberg konstaterar, med hänvisning egen erfarenhet, att antalet barnbortföranden har ökat.

– Familjebilderna är i dag gränsöverskridare i mycket större utsträckning. Det uppstår dispyter och man vill flytta tillbaka till ursprungslandet. Det kan även finnas kulturella skäl eller hedersskäl till varför man inte vill att barnet växer upp i Sverige.

Att olovligen föra bort eller kvarhålla ett barn från den andra vårdnadshavaren kan vara ett straffrättsligt förfarande, och kallas då för egenmäktighet med barn.

– Barnets medborgarskap har i det här sammanhanget underordnad betydelse, det viktiga är var barnet har sin bosättning. En förutsättning för att man ska kunna begära barnet tillbaka är dock att man har delad vårdnad, säger Jessica Sandberg.

Hon berättar om ett ärende där hennes klient brottades ned av ett så kallat ”barnkidnappningsföretag”.

– Det är en typ av säkerhetsföretag som bistår föräldrar mot ekonomisk ersättning att hämta barn, något som endast polis är behöriga att göra. Min klient brottades ned på vägen till förskolan, säger hon.

Utifrån de metoder som användes vid bortförandet misstänkte polisen att modern hade anlitat någon. Hon dömdes för egenmäktighet med barn, men polisen lyckades aldrig hitta den misstänkta medhjälparen.

I över hälften av de tvångsrelaterade bortföranden som UD hanterade förra året har socialtjänsten varit inkopplad innan barnet fördes bort.

I december publicerade Jämställdhetsmyndigheten en [rapport](#) som visade allvarliga brister i handläggningen av barn och unga som riskerar att föras utomlands. Personal inom bland annat socialtjänst, polis och skola berättade om 171 barn eller unga som de har kommit i kontakt med. Av dem har 143 förs utomlands. Endast 62 av barnen har senare återvänt.

Mikael Thörn är enhetschef på Jämställdhetsmyndigheten:

– Det är skrämmande siffror och ett jättemisslyckande. Socialtjänsten har stora brister i handläggningen av dessa barn. Det handlar om bristfällig kunskap eller bristande rutiner, och att man inte lyckas stärka skyddet för barnet på det sätt man borde göra, säger han.

Mikael Thörn på Jämställdhetsmyndigheten. Foto: Anna Rehnberg

Gemensamt för en majoritet av de barn eller unga som fördes bort är att deras utsatthet varit känd av minst en myndighet sedan tidigare. Drygt hälften var flickor eller kvinnor och knappt 15 procent var pojkar eller män. I resterande fall var könet okänt, enligt studien.

Socialstyrelsen påpekar att en viktig förändring som har påverkat socialtjänstens arbete är möjligheten att fatta beslut om utreseförbud för att förhindra resor.

”Många ärenden i JÄMY:s rapport berör situationer före den 1 juli 2020 då förbudet trädde i kraft, eller faller utanför lagens tillämpningsområde”, skriver myndigheten i ett mejl till DN.

Ett uppmärksammat fall rör två halländska flickor som misstänks ha först ut ur Sverige i oktober i fjol. De två systrarna, 12 och 14 år, ska ha vistats på olika familjehem i

Halland då de omhändertagits av sin hemkommun efter misstankar om våld och hedersförtryck i hemmet.

Fem personer är häktade, varav flickornas pappa och en kvinna som tidigare varit aktiv i desinformationskampanjen mot Socialtjänsten, något som [DN tidigare rapporterat](#) om. Brottsrubriceringen är egenmäktighet med barn.

Enligt kammaråklagare Eva-Lotta Swahn befinner sig flickorna troligen utomlands.

– Vi har starka skäl att anta att de inte har återkommit till Sverige och framtiden ser inte ljus ut. Om det gäller bortgifte eller inte kan jag inte svara på i nuläget, sade hon i ett pressmeddelande kort efter häktandet.

Mikael Thörn på Jämställdhetsmyndigheten frågar sig hur det ett barn först kan försvinna, men att man ändå inte lyckas skydda det andra.

– Det är oerhört viktigt med en ordentlig riskbedömning, säger han.

Enligt försvarsadvokat Jessica Sandbergs egen erfarenhet har antalet bortföranden av barn ökat. Foto: Håkon Mosvold Larsen/TT

Den 8 januari hittades en pojke livlös i en bostad i Luleå. Han riskerade att föras utomlands, enligt socialtjänstens bedömning. [DN:s kartläggning](#) visar att pojken under lång tid stått i centrum för en infekterad vårdnadskonflikt och att hans mamma länge kämpat för att pojkens umgänge med pappan skulle dras in.

Kort efter dödsfallet konstaterade en rättsläkare att omständigheterna starkt talade för att barnets död orsakats av en annan person. Dagen därpå häktades pojkens pappa på sannolika skäl misstänkt för mord.

Jessica Sandberg vill se beslutsfattare agera med krafttag.

– När det gäller ärenden med hederskultur där familje- och släktmedlemmar kan gå mycket långt för att skada mamma och barn måste man agera tidigt och ta varningssignalerna på allvar. Det behövs ett helhetsgrepp för att stärka barnets rätt och skydd. Socialtjänsten behöver stärkas upp och riskbedömningar i umgängestvister måste tas på ett större allvar. Man behöver även se över lagstiftning så att åklagare i större utsträckning kan driva ärendena, och frågan om kontaktförbud borde ses över.

– Det här är ett stort problem, större än vad de flesta tror, och det splittrar familjer, säger hon.

